

3. Комова М. В. Документознавство : навч. посіб. / М. В. Комова // Національний університет «Львівська політехніка», Інститут гуманітарних та соціальних наук. – Львів : «Тріада плюс», 2007. – 296 с.

4. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов – К. : Видавничий центр «Київський університет», 1999. – 307 с.

5. Швецова-Водка Г. Функции и свойства документа в системе социальных коммуникаций / Г. Швецова-Водка // Книга: исслед. и материалы. – 1994. – Сб. 69. – 425 с.

Вікторія Дудник

**Наук. керівник – к.філол.н., доц. Чередник Л. А.
м. Полтава**

ФУНКЦІЯ ДОКУМЕНТА В СОЦІАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: ХАРАКТЕРИСТИКА І ВЛАСТИВОСТІ

У сучасному світі вся діяльність людини супроводжується інформацією. Залежно від рівня формальності відносин між людьми інформація може існувати як в усному вигляді, так і бути виражена письмово, зокрема у документах. Сучасні дослідники соціогенезису доводять, що соціальна комунікація – це «глибинний базис матеріального виробництва та необхідний фактор прогресу будь-якого виду суспільного устрою» [2]. Найважливішою підсистемою соціальних комунікацій є документна комунікація – процеси і засоби обміну інформацією у суспільстві за допомогою документів. Вона забезпечує рух соціальної інформації у часі і просторі шляхом створення, зберігання та розповсюдження документів. Документна комунікація виникла на певному етапі соціального прогресу людства і нині охоплює усі сфери суспільного життя.

Над питанням дослідження соціальної документно-комунікаційної системи працювали такі відомі науковці, як Ю. Столяров, А. Соколов, А. Соляник, Н. Зиновьева. Великий внесок в розроблення цієї проблеми внесли Н. Кушнарєнко і Г. Швецова-Водка.

У соціальній документній комунікації інформація, виступаюча засобом комунікації, зафіксована на матеріальному носіїві. «Документна комунікація – це процеси або способи поширення (передачі) інформації у суспільстві, здійснювані за допомогою документів» [4].

Як відомо, згідно з Законом України «Про інформацію», документ – «це матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі» [1].

Документна комунікація – це комунікація, опосередкована між документами в соціумі та побудована на їх обміні між двома або більше споживачами інформації. У своїй основі процес комунікації становить процес руху інформації в ланцюзі «відправник – канал – одержувач» [3, с. 144].

Більшість дослідників (Ю. Палєха, Н. Кушнарєнко, Г. Швецова-Водка) вважають, що в окремих актах комунікацій можуть реалізуватися у різні функції документа: соціально-комунікативно-інформаційна, комунікаційна, управлінська, інформативна, управлінська, правова, історична, культурна тощо [7, с. 4].

Головна, сутнісна функція будь-якого документа – соціально-комунікаційно-інформаційна. Ця функція впливає з визначення документа як єдності інформації та матеріального (речовинного) носія, що використовується як канал передавання інформації у суспільстві. Як відомо, документ є соціально значущим об'єктом, оскільки його поява спричинена тією чи іншою соціальною потребою.

Функціональна сутність документа полягає у тому, що він є особливою формою каналу передачі інформації в системі соціальних комунікацій: такою формою, у якій передане повідомлення фіксується на матеріальному носії, що забезпечує передачу повідомлення в часі й уможливорює передачу повідомлення (разом із документом) у просторі.

Соціально-комунікаційно-інформаційна функція – це єдина функція документа, але іноді її характеризують як сполучення двох (зокрема комунікаційної та інформаційної), а то й трьох окремих функцій (додаючи до названих вище також «соціальну» функцію). Однак інформаційна і комунікаційна – це два боки однієї функції, обумовленої місцем документа в системі соціальних комунікацій. Можна назвати цю функцію одним складним словом: соціально-комунікаційно-інформаційна. Перша частина цього слова – «соціально» – вказує на те, що документ є засобом саме соціальної комунікації, що здійснюється в суспільстві (соціумі) і слугує для передачі соціальної інформації, тобто інформації, що функціонує в суспільстві. Документ не може існувати поза суспільством.

Комунікаційна функція полягає у тому, що документ є засобом комунікації; забезпечує один із видів соціальної комунікації (документальну), яка без нього була б неможлива. Іноді цю функцію документа називають «комунікативною» і характеризують її значною мірою як комунікаційну. Комунікаційна функція документа складається з чотирьох підфункцій:

- по-перше, документ є приймачем вираженої передавачем і призначеної для передавання інформації;
- по-друге, є сховищем переданої інформації, де вона зберігається і не зникає з перебігом часу;
- по-третє, є передавачем інформації, отриманої від комуніканта як джерела інформації, до реципієнта;
- по-четверте, є безпосереднім джерелом інформації для реципієнта.

З комунікаційною функцією тісно пов'язана інформаційна, оскільки передача інформації може виконуватися лише в комунікаційній системі. Відповідно, «документ характеризується як засіб (або канал) передачі інформації, що може виступати як приймач, сховище, передавач або джерело інформації» [2].

Важливою є також управлінська функція документа, оскільки ділові папери є інструментом управління.

Не можна не згадати і про правову функцію документа, який є засобом закріплення і змін правових норм та правовідносин у суспільстві. Ця функція

є визначальною в законодавчих і правових нормативних актах, що створюються з метою фіксації правових норм і правовідносин.

Багато документів є джерелом історичних відомостей про розвиток суспільства тому й виконують історичну функцію. Але цієї функції набуває певна частина документів лише після того, як вони виконують свою оперативну дієву роль і надійдуть до архіву на збереження.

Окрім того, документ є засобом закріплення та передачі культурних традицій, що найкраще простежується на великих комплексах документів (науково-технічної сфери), де знаходить відображення рівень наукового, технічного й культурного розвитку суспільства. Тому ділові папери відіграють важливу культурну функцію.

Отже, документ є невід'ємною частиною комунікації, зокрема соціальної. З самого початку існування людини, вона обмінювалася інформацією з собіподібними, згодом це знайшло своє відображення у примітивних формах документа. Після важкого шляху розвитку ми бачимо документи такими, які вони є і, на нашу думку, уявити діяльність людини, а зокрема, комунікацію, без документа ми вже не можемо навіть уявити.

Джерела та література

1. Закон України «Про інформацію» // ВВР України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
2. Документ як засіб комунікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=513602>.
3. Палеха Ю. І. Загальне документознавство / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. – К. : Ліра-К, 2009. – 434 с.
4. Соціальна комунікація: види, характеристика, цілі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://faqukr.ru/osvita/32260-socialna-komunikacija-vidi-harakteristika-cili.html>.
5. Кушнарєнко Н. М. Документознавство : підручник для вузів/ Н. М. Кушнарєнко. – К., 2000. – 162 с.
6. Швецова-Водка Г. Документ і книга в системі соціальних комунікацій/ Г. Швецова-Водка. – Рівне, 2001. – 431 с.
7. Столярєв Ю. М. Соціальні комунікації: розвиток в інформаційному просторі / Ю. М. Столярєв // Вісн. ХДАК : зб. наук. пр. – Х., 2000. – Вип. 2. – С. 4–7.

Юлія Ковтун

**Наук. керівник – к.філол.н., доц. Чередник Л. А.
м. Полтава**

ІНФОРМАЦІЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ЗАКОНОДАВЧИЙ АСПЕКТ

Інформація майже завжди обіймала вагоме місце в житті людини. Еволюція людства, формування нашого суспільства та виникнення державних інституцій завжди були пов'язані зі збором, накопиченням, обробкою, поширенням і використанням відповідної інформації.

Важко собі уявити повноцінну людську спільноту без інформаційних процесів, де відсутній обмін мовною чи малюнково-письмовою інформацією,